

SALLA-MAARIA PÄTSI
farmaseutti
Tampereen yliopisto

TOMI LINTONEN
dosentti, tutkimusjohtaja
Alkoholitutkimussäätiö

KAROLIINA KARJALAINEN
dosentti, erikoistutkija
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Lääkkeiden väärinkäyttö suomalaisessa aikuisväestössä

LÄHTÖKOHDAT Kansainvälisissä tutkimuksissa on tunnistettu lääkkeiden väärinkäyttäjryhmiä, käyttötarkoituksia ja hankintatapoja. Selvitimme tilannetta Suomessa.

MENETELMÄT Analysoimme Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Päihdetutkimus 2014 -väestötutkimuksen aineistoa. Vastajaat olivat 15–69-vuotiaita suomalaisia (n = 3 485).

TULOKSET Rauhoittavia ja unilääkkeitä väärinkäytettiin hieman yleisemmin kuin vahvoja kipulääkkeitä. Yleisimpiä käyttötarkoituksia olivat päihtyminen, kokeileminen ja kivun tai muun vaivan omatoiminen hoito. Lääkkeet hankittiin tyypillisimmin sosiaalisten verkostojen kautta tai apteekista henkilökohtaisella reseptillä. Väärinkäyttö oli yleisempää nuorilla, vähän koulutetuilla sekä huumeita käyttäneillä.

PÄÄTELMÄT Tulokset auttavat tunnistamaan lääkkeiden väärinkäytölle alttiita väestöryhmiä ja väärinkäyttötapoja sekä kohdistamaan ehkäiseviä toimenpiteitä tarkemmin.

Lääkkeiden väärinkäyttö on kansanterveydellinen haaste sekä globaalisti (1,2) että Suomessa (3,4). Noin 5 % suomalaisista on joskus käyttänyt lääkkeitä väärin, ja ilmiö on hieman yleistynyt 30 viime vuoden aikana, erityisesti 25–34-vuotiailla (5).

sessä aikuisväestössä väärinkäytetään sekä miten niitä hankitaan. Lisäksi haluttiin tutkia sosiodemografisten tekijöiden sekä alkoholin ja huumeiden käytön yhteyttä lääkkeiden väärinkäyttöön.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksessa käytettiin THL:n Päihdetutkimus 2014 -väestötutkimuksen aineistoa, joka poimittiin systemaattisella satunnaisotannalla 15–69-vuotiaasta suomalaisväestöstä. Otoskoko oli 7 000 henkilöä, joista kyselyyn vastasi 3 485 (vastausprosentti 50). Aineisto on kuvattu tarkemmin toisaalla (5).

Kyselylomakkeessa väärinkäyttö määriteltiin tarkoittamaan ainoastaan reseptillä saatavia lääkkeitä, muun muassa rauhoittavia lääkkeitä tai unilääkkeitä ja vahvoja kipulääkkeitä (Liite 1, www.laakarilehti.fi > Sisällysluettelot > SLL 4/2020). Lääkkeiden käytöllä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen viitattiin käyttöön ilman lääkärin määräästä, suurempina annoksina tai eri tarkoituksiin kuin on määrätty. Termejä ”lääkkeiden väärinkäyttö” ja ”lääkkeiden ei-lääkinnällinen käyttö” käytetään synonyymeinä.

Väärinkäytöstä kysyttiin ”Oletko joskus / viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana / viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana kokeillut tai käyttänyt lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen?” Väärinkäyttöä kuvaavaksi muuttujaksi

Arjen kestäminen oli lääkkeiden väärinkäytön yleinen syy varsinkin naisilla.

”Lääkkeiden väärinkäyttö” ja ”lääkkeiden ei-lääkinnällinen käyttö” viittaavat useimmiten niiden käyttöön ilman lääkärin määräästä tai oman reseptilääkkeen käyttöön lääkärin ohjeen vastaisesti (6,7). Tavallisimpia väärinkäytettyjä lääkkeitä ovat esimerkiksi bentsodiatsepiinit, opioidit (8,9), ADHD:n hoitoon käytetyt amfetamiinijohdannaiset, pregabaliini, bupropioni (8) ja anestesia-aineet (9).

Useat sosiodemografiset tekijät, kuten heikompi sosioekonominen asema (10–14) ja naimattomuus (15,16), ennustavat lääkkeiden väärinkäyttöä. Tulokset sukupuolen (7,17–21), iän (18,20–22) ja asuinpaikan (7,23–25) yhteydestä vaihtelevat. Lääkkeiden väärinkäyttö on yhteydessä myös muiden päihteiden käyttöön (13,18,26).

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä lääkkeitä ja mihin tarkoitukseen suomalais-

KIRJALLISUUTTA

- 1 Euroopan huumeaineiden ja niiden väärinkäytön seuranta-keskus. Euroopan huumeraportti 2017: Suuntauksia ja muutoksia. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto; 2017.

- 2 United Nations Office on Drugs and Crime. World Drug Report 2018. Executive summary. Conclusions and policy implications. United Nations publication, Sales No. E.18.XI.9.; 2018.

LIITEAINEISTO
pdf-versiossa
www.laakarilehti.fi

Sisällysluettelot
SLL 4/2020

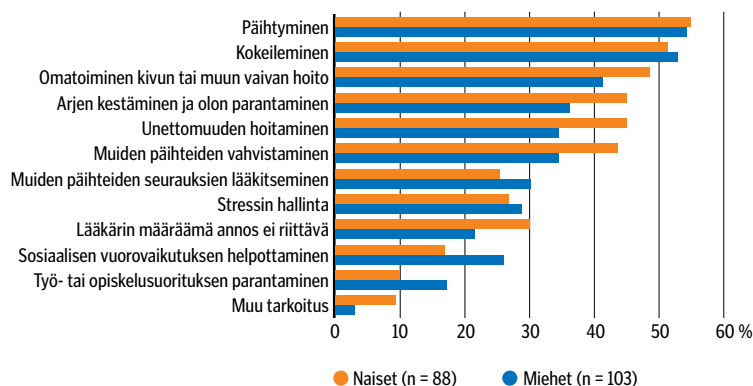
VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

KUVIO 1.

Lääkkeiden käyttötarkoitukset

Lääkkeitä väärinkäyttäneillä (n = 191).

Sukupuolten välillä havaitut erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

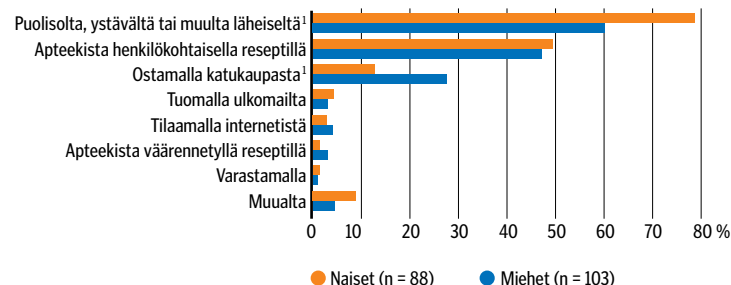
Vastaaja on voinut valita useita vaihtoehtoja, joten prosentit eivät summaudu sataan.

KUVIO 2.

Hankintatapa

Väärinkäytettyjen lääkkeiden hankintatapa niitä väärinkäyttäneillä (n = 191).

¹ Sukupuolten välillä tilastollisesti merkitsevä ero, p < 0,05.

Vastaaja on voinut valita usean vaihtoehdon, joten prosentit eivät summaudu sataan.

3 Helin-Soilevaara H, Muhonen T. Vastaukset lääkkeiden väärinkäyttöön. Suomen eläinlääkärilehti 2014;120:520–2.

4 Lintonen T, Karjalainen K. Lääkkeiden päihdekäyttö on iso osa huumeongelmaa. Haaste 2015;1.

valittiin analyysien mahdollistamiseksi lääkkeiden väärinkäyttö joskus elämän aikana, ja lääkkeitä väärinkäyttäneiksi luokiteltiin vastaajat, jotka olivat joskus käyttäneet lääkkeitä väärin. Vertailuryhmän muodostivat vastaajat, jotka eivät olleet koskaan käyttäneet lääkkeitä väärin.

Väärinkäyttöä kuvattiin lääkkeiden sekä niiden käyttötarkoituksen ja hankintatavan avulla. Sosiodemografista taustaa kuvasivat sukupuoli, ikä, asuinpaikka, siviilisääty, koulutus ja toimi. Päihteiden käyttöä kuvattiin elinaikaisen huumeiden

meiden käytön ja alkoholin riskikäytön avulla (AUDIT-C, riskikäytön raja naisilla vähintään 5 ja miehillä vähintään 6 pistettä). Aineisto ja menetelmät on kuvattu tarkemmin liitteessä 2.

Tulokset

Viisi prosenttia vastaajista (n = 191) oli käyttänyt lääkkeitä joskus ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen. Naisista 4 % ja miehistä 6 % raportoi väärinkäyttäneensä lääkkeitä (p = 0,007). Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana lääkkeitä väärinkäyttäneitä oli 2 % (n = 58). Alle 1 % vastaajista (n = 20) raportoi väärinkäytöstä viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana.

Kaikilla vastaajilla (n = 3 485) yleisimmät raportoidut väärinkäytetyt lääkkeet olivat rauhoittavat lääkkeet ja unilääkkeet (3 %) sekä vahvat kipulääkkeet (3 %). Pregabaliinin väärinkäytöstä raportoi 1 % ja muiden lääkkeiden väärinkäytöstä 1 % kaikista vastaajista.

Lääkkeitä väärinkäyttäneet

Lääkkeitä väärinkäyttäneistä (n = 191) 63 % oli väärinkäyttänyt rauhoittavia lääkkeitä ja unilääkkeitä, miehet (69 %) yleisemmin kuin naiset (53 %) (p = 0,029). Yli puolet (57 %) oli käyttänyt vahvoja kipulääkkeitä, miehistä 57 % ja naisista 56 % (p = 0,902). Pregabaliinia oli väärinkäyttänyt 19 %, miehet (25 %) yleisemmin kuin naiset (11 %) (p = 0,030). Neljäsosa (26 %) kertoi väärinkäyttäneensä muita kuin rauhoittavia lääkkeitä, unilääkkeitä, vahvoja kipulääkkeitä tai pregabaliinia.

Tavallisimmat raportoidut väärinkäyttötarkoitukset olivat päihtyminen (54 %), kokeilunhalu (52 %) sekä omatoiminen kivun tai muun vaivan hoito (44 %) (kuviot 1).

Kaksi kolmasosaa (68 %) raportoi hankineensa lääkkeitä puolison, ystävän tai muun läheisen kautta. Tämä oli yleisempää naisilla kuin miehillä (kuviot 2). Tavallista oli myös lääkkeiden hankkiminen väärinkäyttöön omalla reseptillä (48 %). Viidesosa lääkkeitä väärinkäyttäneistä (21 %) oli ostanut niitä katukaupasta, miehet yleisemmin kuin naiset. Muut hankintatavat olivat harvinaisia.

Vakioimattomassa regressiomallissa lääkkeiden väärinkäyttö oli yhteydessä kaikkiin sosiodemografisiin tekijöihin, alkoholin riskikulutukseen ja huumeiden käyttöön (taulukko 1, malli 1). Sosiodemografisilla tekijöillä vakioimattomassa mallissa (taulukko 1, malli 2) sukupuoli,

TAULUKKO 1.

Yhteydet sosiodemografisiin tekijöihin ja pähteiden käyttöön

Lääkkeiden väärinkäyttäjillä suomalaisessa aikuisväestössä.

	Väärinkäyttäneet (n = 191)	Vertailuryhmä (n = 3 278)	Malli 1 ^a		Malli 2 ^b		Malli 3 ^c	
	%	%	OR	95 %-n LV	OR	95 %-n LV	OR	95 %-n LV
SUKUPUOLI								
Mies	59,7	49,5	1,52	1,12–2,05	1,41	1,03–1,95	1,02	0,72–1,45
Nainen (vertailuryhmä)	40,3	50,5	1,00		1,00		1,00	
IKÄ, v								
15–24	26,5	16,3	6,57	3,59–12,02	14,94	5,64–39,58	8,17	2,92–22,84
25–34	36,2	16,7	8,74	4,86–15,70	22,40	9,41–53,32	9,76	3,85–24,75
35–44	20,0	16,6	4,81	2,57–8,99	12,56	5,26–29,99	7,42	2,92–18,83
45–54	9,7	20,2	1,98	0,98–4,00	4,70	1,93–11,49	3,32	1,28–8,60
55–69 (vertailuryhmä)	7,6	30,2	1,00		1,00		1,00	
ASUINPAIKKA								
Pääkaupunkiseutu tai yli 100 000 asukkaan kaupunki	51,6	38,3	2,32	1,49–3,63	2,01	1,26–3,21	1,32	0,80–2,20
Alle 100 000 asukkaan kaupunki	34,8	37,9	1,59	0,99–2,53	1,34	0,83–2,18	1,09	0,64–1,85
Maaseutu (vertailuryhmä)	13,6	23,9	1,00		1,00		1,00	
SIVIILISÄÄTY								
Naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa (vertailuryhmä)	22,2	42,7	1,00		1,00		1,00	
Avoliitossa	29,2	19,5	2,88	1,90–4,37	1,89	1,22–2,95	1,40	0,86–2,28
Naimaton	38,4	27,6	2,69	1,82–3,99	1,20	0,74–1,95	1,18	0,72–1,95
Eronnut, asumuserossa tai leski	10,3	10,3	1,97	1,13–3,43	2,45	1,32–4,55	1,28	0,65–2,52
KOULUTUS								
Kansa- tai peruskoulu	28,3	19,1	2,08	1,37–3,16	3,36	2,06–5,49	4,14	2,43–7,04
Toisen asteen tutkinto	48,9	49,0	1,39	0,96–2,03	1,78	1,19–2,68	2,00	1,30–3,07
Korkeakoulututkinto (vertailuryhmä)	22,8	31,9	1,00		1,00		1,00	
TOIMI								
Työssä käyvät (vertailuryhmä)	47,8	54,2	1,00		1,00		1,00	
Työtön tai lomautettu	14,7	7,3	2,29	1,46–3,59	2,08	1,28–3,37	1,47	0,87–2,48
Eläkkeellä	9,2	18,0	0,57	0,33–0,97	2,15	0,98–4,71	2,63	1,13–6,12
Opiskelija	21,7	15,7	1,59	1,08–2,33	0,79	0,46–1,34	0,85	0,49–1,46
Muu	6,5	4,8	1,58	0,86–2,93	1,18	0,62–2,26	0,95	0,48–1,91
ALKOHOLIN RISKIKÄYTTÖ ¹								
Kyllä	51,1	31,3	2,30	1,71–3,11			1,10	0,77–1,58
Ei (vertailuryhmä)	48,9	68,7	1,00				1,00	
HUUMEIDEN KÄYTTÖ TAI KOKEILU								
Kyllä	75,4	16,9	15,19	10,71–21,54			12,00	7,96–18,07
Ei (vertailuryhmä)	24,6	83,1	1,00				1,00	

LV = luottamusväli

^a vakioimaton, ^b vakioitu sosiodemografisilla tekijöillä, ^c vakioitu sosiodemografisilla tekijöillä, alkoholin riskikulutuksella ja huumeiden käytöllä¹ (AUDIT-C, naiset ≥ 5 p, miehet ≥ 6 p)

- 5 Karjalainen K, Savonen J, Hakkarainen P. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeaseen- teet – Huumeaiheet väestökyse- lyt Suomessa 1992–2014. Tampere: Terveysten ja hyvinvoin- nin laitos. Raportti 6/2015. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy; 2016.
- 6 Barrett SP, Meisner JR, Stewart SH. What constitutes prescription drug misuse? Problems and pitfalls of current conceptualiza- tions. *Curr Drug Abuse Rev* 2008;1:255–62.
- 7 Karjalainen K, Hakkarainen P. Lääkkeiden väärinkäyttö 2000-luvun Suomessa. Esiintyvyys, käyttäjärühmät ja käyttötarkoitukset. *Yhteiskunta- politiikka* 2013;78:498–508.
- 8 Niemelä S, Mikkonen A. Tunnista lääkkeiden väärinkäyttäjät ja päihdekäyttöön tulleet lääkkeet. *Suom Lääkäril* 2014;69:624–7.
- 9 Hernandez SH, Nelson LS. Prescription drug abuse: insight into the epidemic. *Clin Pharmacol Ther* 2010;88:307–17.
- 10 Fride Tvete I, Bjørner T, Skomedal T. Risk factors for excessive benzodiazepine use in a working age population: a nationwide 5-year survey in Norway. *Scand J Prim Health Care* 2015;33:252–9.
- 11 Stewart TD, Reed MB. Lifetime nonmedical use of prescription medications and socioeconomic status among young adults in the United States. *Am J Drug & Alcohol Abuse* 2015;41:458–64.
- 12 Perlmutter AS, Conner SC, Savone M, Kim JH, Segura LE, Martins SS. Is employment status in adults over 25 years old associated with nonmedical prescription opioid and stimulant use? *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2017;52:291–8.
- 13 Becker WC, Fiellin DA, Desai RA. Non-medical use, abuse and dependence on sedatives and tranquilizers among U.S. adults: Psychiatric and socio-demo- graphic correlates. *Drug Alcohol Depend* 2007;90:280–7.
- 14 Martins SS, Kim JH, Chen LY ym. Nonmedical prescription drug use among US young adults by educational attainment. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2015;50:713–24.
- 15 Bali V, Raisch DW, Moffett ML, Khan N. Determinants of nonmedical use, abuse or dependence on prescription drugs, and use of substance abuse treatment. *Research in Social and Administrative Pharmacy* 2013;9:276–87.
- 16 Dollar CB, Hendrix JA. The importance of romantic and work relations on nonmedical prescription drug use among adults. *Sociological Spectrum* 2015;35:465–81.

ikä, asuinpaikka, siviilisäätö ja koulutus olivat yhteydessä lääkkeiden väärinkäyttöön. 55–69-vuotiaiden ikäryhmään verrattaessa väärinkäyttö oli todennäköisempää nuoremmassa ikäryhmissä ja kaikkein yleisintä 25–34-vuotiailla (OR 22,40).

Korkeakoulutettuihin verrattuna väärinkäytön todennäköisyys oli suurempi sekä kansa- tai peruskoulun käyneillä (OR 3,36) että toisen asteen tutkinnon suorittaneilla (OR 1,78). Työttömillä väärinkäyttö oli yleisempää kuin työssä käyvillä (OR 2,08). Sosiodemografisilla tekijöillä, alkoholin riskikäytöllä ja huumeiden käytöllä vakioitua mallissa (taulukko 1, malli 3) ikä ja koulutus olivat edelleen itsenäisessä yhteydessä lääkkeiden väärinkäyttöön ja väärinkäyttö oli yleisempää eläkeläisillä kuin työssä käyvillä (OR 2,63). Lääkkeiden väärinkäyttäjillä myös huumeiden käyttö oli todennäköisempää kuin muilla (OR 12,00).

Pohdinta

Vuonna 2014 Suomen väestöstä 5 % oli väärinkäyttäneet lääkkeitä joskus elämän aikana, 2 % viimeksi kuluneen vuoden aikana ja 1 % viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Rauhoittavia ja unilääkkeitä väärinkäytettiin hieman yleisemmin kuin vahvoja kipulääkkeitä.

Yleisimpiä käyttötarkoituksia olivat päihtyminen, kokeileminen ja omatoiminen kivun tai muun vaivan hoito, ja väärinkäytetyt lääkkeet oli tyypillisimmin hankittu sosiaalisten verkostojen kautta tai apteekista henkilökohtaisella reseptillä. Miesten ja naisten käyttämissä lääkkeissä, käyttötarkoituksissa tai hankintatavoissa ei ollut juuri eroa. Väärinkäyttö oli todennäköisempää nuoremmassa ikäryhmissä, vähemmän koulutetuilla sekä huumeita käyttäneillä.

Vaikka rauhoittavat lääkkeet ja unilääkkeet olivat yleisimmin väärinkäytettyjä lääkkeitä, vahvojen kipulääkkeiden käytöstä raportoitiin lähes yhtä paljon. Opioidit ovat merkittävä kivun lievitykseen käytettävä lääkeryhmä. Niiden kokonaiskulutus ja -myynti ovat Suomessa viime vuosina hieman vähentyneet, mutta vahvojen opioidien kulutus on kasvanut (27). Kulutusta on tärkeää seurata, jotta pystytään välttämään opioideista mahdollisesti aiheutuvat ongelmat. Niistä on esimerkkinä opioidien aiheuttama kansanterveyskriisi Yhdysvalloissa (28).

Väärinkäytön yleisimmät tarkoitukset ovat samansuuntaisia kuin aiemmissa tutkimuksissa,

joissa niitä ovat olleet päihtyminen, nukkuminen (7,24,29), muiden päihhteiden vaikutusten muokkaus (7,29), ahdistuksen tai stressin hallitseminen (29) sekä kivun hoito (24,29). Esimerkiksi työterveyshuollon näkökulmasta mielenkiintoinen löydös on, että varsinkin naisilla yleinen lääkkeiden väärinkäytön syy oli arjen kestäminen.

Kuten aiemminkin on raportoitu (22,24,30), lääkkeet oli tavallisimmin hankittu sosiaalisten verkostojen kautta. Lainvastaisia keinoja käytettiin melko harvoin. Puolet lääkkeitä väärinkäytäneistä ilmoitti hankkineensa niitä apteekista. Omia lääkkeitä siis käytetään myös ei-lääkinnällisiin tarkoituksiin.

Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa on näyttöä lääkkeiden väärinkäytön yhteydestä nuoreen ikään (15,20,21) ja heikkoon sosioekonomiseen asemaan (10–14,21). Esimerkiksi sosioekonomisesti stressaavan tilanteen on arvioitu altistavan lääkkeiden liialliselle käytölle (10). Tuloksemme eläkkeellä olon ja lääkkeiden väärinkäytön yhteydestä saattavat selittyä työkyvyttömyyseläkeläisillä, koska mallissa ikä oli vakioitu.

Lääkäreillä on mahdollisuus vaikuttaa lääkkeiden hankintaan ja väärinkäytön ehkäisemiseen esimerkiksi lääkkeiden määräämiskäytännöillä ja niihin liittyvällä koulutuksella (31–33). Lääkkeitä määrättäessä voidaan lisäksi hyödyntää sähköistä reseptiä ja Reseptikeskusta (34). Toisaalta myös lääkkeen käyttäjä on vastuussa asianmukaisesta käytöstä, joskin terveydenhuollon ja apteekin henkilökunnan tulisi muistuttaa tästä.

Jotta väärinkäyttöä voidaan ehkäistä ja hoitaa, se on tärkeää tunnistaa mahdollisimman varhain (33) – myös kouluterveydenhuollossa. Lääkärin vastaanotolla tulisi lääkkeitä määrättäessä selvittää potilaan sosiodemografiset taustatekijät ja muiden päihhteiden käyttö. Sekäkäytön mahdollisuus tulisi ottaa huomioon varsinkin, jos potilas käyttää muita päihhteitä. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu yhteys muiden päihhteiden ja lääkkeiden väärinkäytön välillä (13,18,26,35), ja tässä tutkimuksessa lääkkeiden väärinkäyttö oli todennäköisempää huumeiden käyttäjillä. Terveystenhuollolla on merkittävä rooli riippuvuuden hoidossa ja väärinkäytön katkaisemisessa (31,33).

Tutkimusjoukkoon päätyi todennäköisesti myös kokeilijoita, koska väärinkäyttäneiksi luokiteltiin lääkkeitä joskus elämänsä aikana vää-

SIDONNAISUUDET

Salla-Maaria Pätsi, Tomi Lintonen, Karoliina Karjalainen: Ei sidonnaisuuksia.

ENGLISH SUMMARY

www.laakarilehti.fi/english
Non-medical use of prescription drugs among the Finnish adult population

rinkäyttäneet. Säännöllistä väärinkäyttöä olisi voinut kuvata paremmin käyttö edeltävien 12 kuukauden aikana. Lyhyemmän aikavälin tarkastelu olisi toisaalta olennaisesti hankaloittanut tilastollisia analyysejä.

Laittomiin aineisiin liittyvissä kyselyissä voi aiheutua raportointivirheitä erityisesti ilmiön sosiaalisen stigman takia (36). Päihdetutkimukseen vastataan yksin, ilman henkilökohtaista kontaktia tutkijoihin. Totuudenmukainen vastaaminen voi siten olla helpompaa, vaikka aihe on sensitiivinen.

Tämän tutkimuksen tulokset auttavat tunnistamaan lääkkeiden väärinkäytölle alttiita väestöryhmiä ja lääkkeiden väärinkäyttötapoja sekä kohdistamaan ehkäiseviä toimenpiteitä tarkemmin. ●

TÄMÄ TIEDETTIIN

- Lääkkeiden väärinkäytön yleisyydessä Suomessa ei ole juuri tapahtunut muutoksia 2000-luvulla, mutta väärinkäyttö on hieman lisääntynyt 25–34-vuotiailla.
- Kansainvälisissä tutkimuksissa on ristiriitaisia tuloksia sosiodemografisten tekijöiden yhteydestä väärinkäyttöön.

TUTKIMUS OPETTI

- Väärinkäytön tarkoituksena oli yleisimmin päihtyminen, kokeileminen ja kivun tai muun vaivan hoito.
- Lääkkeet hankittiin tyypillisimmin sosiaalisten verkostojen kautta tai apteekista henkilökohtaisella reseptillä.
- Nuoruus ja heikko sosiaalinen asema olivat yhteydessä väärinkäyttöön.

17 Ford JA, Reckdenwald A, Marquardt B. Prescription drug misuse and gender. *Subst Use Misuse* 2014;49:842–51.

18 Abrahamsson T, Hakansson A. Nonmedical prescription drug use (NMPDU) in the Swedish general population – correlates of analgesic and sedative use. *Subst Use Misuse* 2015;50:148–55.

19 Tetrault JM, Desai RA, Becker WC, Fiellin DA, Concato J, Sullivan LE. Gender and non-medical use of prescription opioids: results from a national US survey. *Addiction* 2008;103:258–68.

20 Simoni-Wastila L, Ritter G, Strickler G. Gender and other factors associated with the nonmedical use of abusable prescription drugs. *Subst Use Misuse* 2004;39:1–23.

21 Kerridge BT, Saha TD, Chou SP ym. Gender and nonmedical prescription opioid use and DSM-5 nonmedical prescription opioid use disorder: Results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions – III. *Drug Alcohol Depend* 2015;156:47–56.

22 Novak SP, Hakansson A, Martinez-Raga J, Reimer J, Krotki K, Varughese S. Nonmedical use of prescription drugs in the European Union. *BMC Psychiatry* 2016;16:3.

23 Havens JR, Young AM, Havens CE. Nonmedical prescription drug use in a nationally representative sample of adolescents: evidence of greater use among rural adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2011;165:250–5.

24 Substance abuse and mental health services administration. 2017 national survey on drug use and health: detailed tables. Rockville, MD: Center for Behavioral Health Statistics and Quality, Substance Abuse and Mental Health Services Administration; 2018.

25 Rigg KK, Monnat SM. Urban vs. rural differences in prescription opioid misuse among adults in the United States: informing region specific drug policies and interventions. *Int J Drug Policy* 2015;26:484–91.

26 McCabe SE, Cranford JA, Boyd CJ. The relationship between past-year drinking behaviors and nonmedical use of prescription drugs: prevalence of co-occurrence in a national sample. *Drug Alcohol Depend* 2006;84:281–8.

27 Fimea, Kansaneläkelaitos. Suomen lääketilasto 2017.

28 Kolodny A, Courtwright DT, Hwang CS ym. The prescription opioid and heroin crisis: a public health approach to an epidemic of addiction. *Annu Rev Public Health* 2015;36:559–74.

29 Rigg KK, Ibanez GE. Motivations for non-medical prescription drug use: a mixed methods analysis. *J Subst Abuse Treat* 2010;39:236–47.

30 Hulme S, Bright D, Nielsen S. The source and diversion of pharmaceutical drugs for non-medical use: A systematic review and meta-analysis. *Drug Alcohol Depend* 2018;186:242–56.

31 Levi J, Segal L, Miller AF. Prescription drug abuse: Strategies to stop the epidemic 2013. *Trust for America's Health*; 2013.

32 De Jong CA, Goodair C, Crome I ym. Substance misuse education for physicians: Why older people are important. *Yale J Biol Med* 2016;89:97–103.

33 Antman KH, Berman HA, Flotte TR, Flier J, Dimitri DM, Bharel M. Developing core competencies for the prevention and management of prescription drug misuse: a medical education collaboration in Massachusetts. *Academic Medicine* 2016;91:1348–51.

34 Kauppinen H. Kokemuksia sähköisen reseptin käyttöönoton vaikutuksista Suomessa. Tutkimus lääkäreiden, farmaseuttien ja proviisorien näkökulmasta. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Health Sciences 461, 2018.

35 Karjalainen K, Lintonen T, Hakkarainen P. Illicit drug use is increasing among non-medical users of prescription drugs – Results from population-based surveys 2002–2014. *Drug Alcohol Depend* 2017;178:430–4.

36 Johnson T, Fendrich M. Modeling sources of self-report bias in a survey of drug use epidemiology. *Ann Epidemiol* 2005;15:381–9.

SALLA-MAARIA PÄTSI
B.Sc. (Pharm.)
Tampere University

TOMI LINTONEN
KAROLIINA KARJALAINEN

Non-medical use of prescription drugs among the Finnish adult population

BACKGROUND Non-medical use of prescription drugs is a global health concern. Differences in user groups, motivations and sources have been found in the international research literature. This study examines the situation in Finland.

METHODS The data used in this study was the population-based Drug Survey conducted in Finland in 2014. The respondents were Finnish adults aged between 15 and 69 (n = 3485).

RESULTS Use of sedatives and anxiolytics was slightly more common than use of analgesics. The most common reasons for non-medical use were intoxication, experiment or to relieve pain or some other symptom. Prescription drugs were primarily sourced through social networks or from a pharmacy with a personal prescription. There were minor gender differences in prescription drugs used, motivations and sources. Younger age, lower education and use of illicit drugs were associated with the non-medical use of prescription drugs.

CONCLUSIONS These findings help to identify population groups at risk for non-medical use of prescription drugs and the characteristics of non-medical use. This can be utilized in directing preventive measures.

www.tilastokeskus.fi/tup/thl

Tunnus

Salasana

Osallistu Päihdekyseelyyn

Lähetimme äskettäin kirjeen, jossa pyysimme sinua osallistumaan kyseelyyn. Mikäli olet jo vastannut siihen, kiitos vastauksestasi. Jos et ole vielä ehtinyt vastata, siihen on edelleen hyvä tilaisuus.

Olemme kiinnostuneita tupakkaan, alkoholiin ja huumeisiin liittyvistä kokemuksistasi ja mielipiteistäsi. Haluamme, että kaikenikäiset ja eri puolilla maata asuvat suomalaiset tulevat kuuluisi tutkimukseen. Vastauksesi on hyvin tärkeä riippumatta siitä, oletko itse käyttänyt alkoholia tai huumeita.

Vastauksella osallistat kolmen Apple iPad -laskutietokoneen arvontaan.

Voit valita, vastaatko paperilla vai internetissä

Jos vastaat täyttämällä tämän paperilomakkeen, palauta se 10.10.2014 mennessä oheisessa valmiiksi maksetussa kuressa Tilastokeskukseen.

Jos vastaat internetissä, linkki lomakkeelle sekä henkilökohtaiset tunnukset löytyvät tämän sivun oikeasta yläkulmasta.

Antamasi tiedot ovat luottamuksellisia

Kaikki Tilastokeskuksessa tietoja käsittelevät ovat allekirjoittaneet salassapitosuorituksen. Tilastokeskus kokoaa vastaukset tutkimusaineistoksi ja poistaa siitä kaikki tunnistetiedot, ennen kuin aineisto luovutetaan THL:n tutkijoille.

Tutkijoiden yhteystiedot ovat tämän sivun alareunassa. Lisätietoja tutkimuksesta löydät myös internetistä osoitteesta www.thl.fi/paihdekutkimus.

Kiitos avustasi!

Tilastokeskus

Jari Tarkoma
tilastojohtaja

Terveystieteiden tutkimuskeskus

Juhani Eskola
pääjohtaja

Lisätietoja tutkimuksen sisältöistä antaa THL:ssä erikoistutkija Karoliina Karjalainen, puh. 029 524 7033, sähköposti: karoliina.karjalainen@thl.fi,
sekä Nuorisotutkimusverkostossa nuorisotutkija Mikko Salasuo, puh. 040 548 5521,
sähköposti: mikko.salasuo@nuorisotutkimus.fi,
ja kyseelyyn vastaamisesta Tilastokeskuksessa tutkijat Hina Nyberg, puh. 029 551 2480 ja Pasi Holka, puh. 029 551 3557, sähköposti: etunimi.sukunimi@tilastokeskus.fi

LOMAKKEEN TÄYTTÖOHJE:

Vastaa kysymyksiin valitsemalla (ympyröi tai rastita) se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa Sinun tilannettasi tai mielipidettäsi. Valitse jokaisesta kohdasta vain yksi vastausvaihtoehto, ellei toisin pyydetä.

Joissakin kysymyksissä pyydetään lisäksi kirjoittamaan vastaus sille varattuun tilaan. Jos kysymykseen sisältyy osia (a,b,c jne.), vastaa jokaiseen niistä erikseen.

Jos kysymykseen merkimmäsi vaihtoehdon jäljessä pyydetään siirtymään johonkin liittyyn kysymykseen, välissä oleviin kysymyksiin ei tarvitse vastata. Tarkista kuitenkin, että olet siirtynyt oikeaan kysymykseen.

OHJE ALKOHOLIANNOSTEN LASKEMISEKSI

KESKIOLUT
SIDERI TAI
LONG DRINK
(n. 4,5 %)

		Annoksia
Pullo	33 cl	1
6 pulloa		6
Tuoppi	50 cl	1,5
4 tuoppia		6
Kori	24 pulloa	24

VAHVA OLLUT
IV OLLUT TAI
VAHVA SIDERI
(n. 5,5 %)

		Annoksia
Pullo	33 cl	1,2
5 pulloa		6
Tuoppi	50 cl	1,8
3 tuoppia		5,5
Kori	24 pulloa	29

PUNA-
VALKO- TAI
KUOHUVIINI
(11-14 %)

		Annoksia
Lasi	12 cl	1
Iso lasi	24 cl	2
1/2 pulloa	37 cl	3
Pullo	75 cl	6

VÄKEVÄ VIINI
(15-22 %)

		Annoksia
Pieni lasi	8 cl	1
1/2 pulloa	25 cl	3
Pieni pullo	50 cl	6
Pullo	75 cl	9

VÄKEVÄT
JUOMAT
(yli 22 %)

		Annoksia
Ravintola- annos	4 cl	1
1/2 pulloa	25 cl	6
Pullo	50 cl	13
Pullo	70 cl	19

Jos käyttämäsi alkoholijuoma ei kuulu mihinkään edellä mainituista, vertaa sen tilimääräistä vahvuutta esitettyihin juomiin ja arvioi annosmäärä sen perusteella.

Ilmoita tämä sivu itsellesi katkovilvaa pitkin.

1. Mikä on sukupuoltesi?

Mies 1

Nainen 2

2. Minä vuonna olet syntynyt?

19 _____

3. Mikä on pääasiallinen asuinpaikkasi?

Pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) 1

Muu yli 100 000 asukkaan kaupunki ... 2

50 000–100 000 asukkaan kaupunki ... 3

Pienempi kaupunki 4

Museudun asutuskeskus tai laajama 5

Muu maa-alue 6

4. Mitkä ovat perhesuhteidesi? Oletko:

naimaton 1

avoliitossa 2

naimisessa tai rekisteröidyssä parisuhteessa 3

eronnut tai asumuserossa 4

leski 5

5. Keitä asuu kanssasi samassa taloudessa?

Asun yksin 1

Asun perheeni kanssa 2

Asun muiden henkilöiden kanssa 3

6. Asuuko kanssasi omia tai puolisoai alkuisia lapsia?

Kyllä 1

Ei 2

7. Mikä on peruskoulutuksesi?

Osa kansa- tai peruskoulua tai vähemmän 1

Kansakoulu tai kansakoulukoulu 2

Peruskoulu tai keskikoulu 3

Ylioppilaskurssi 4

8. Mikä on ammattikoulutuksesi?

Ammattikoulu 1

Ammatillinen opisto 2

Ammattikorkeakoulu tai muu ylempi korkeakoulututkinto 3

Ylempi korkeakoulututkinto 4

Ei mitään näistä 5

Tupakointi

9. Poltatko savukkeita, sikareita tai piippua?

Kyllä, päivittäin 1

Kyllä, lähes päivittäin 2

Kyllä, poltan silloin tällöin 3

Olen polttanut aiemmin, mutta olen lopettanut 4

En ole polttanut koskaan 5 → Siirry kysymykseen 11.

10. Oletko tupakoinut säännöllisesti ja jos olet, minkä ikäisenä aloitit säännöllisen tupakoinnin?

Olin _____ vuoden ikäinen 1

En ole koskaan tupakoinut säännöllisesti 2

11. Käytätkö nukausta?

Kyllä, päivittäin tai lähes päivittäin 1

Kyllä, käytän silloin tällöin 2

Olen käyttänyt aiemmin, mutta olen lopettanut 3

Olen kokeillut muutaman kerran 4

En ole koskaan kokeillut tai käyttänyt nukausta 5

12. Käyttätkö sähkösavukkeita tai vastaavia vaporisattoneita (esim. "vape pen")?

- Kyllä, päivittäin tai lähes päivittäin..... 1
 Kyllä, kyllän silloin tällöin 2
 Olen käyttänyt aiemmin, mutta olen lopettanut..... 3
 Olen kokeillut muutaman kerran 4
 En ole käyttänyt koskaan 5 → Siirry kysymykseen 14.

13. Ovatko käyttämäsi sähkösavukkeet tai vaporisattorit (esim. "vape pen") sisältäneet:

	Aina tai usein	Joskus	Ei koskaan	En tiedä
a) nikotiinia?	1	2	3	4
b) jokin muu vaikuttava aine, miltä?	1	2	3	4
c) pelkoisista makuaineista?	1	2	3	4

Alkoholin käyttö

14. Kuinka usein tavallisesti käyt ravintolassa, baarissa, pubissa tai muussa anniskelupaikassa (muulloin kuin arkipöydässä)?

- Useita kertoja viikossa..... 1
 Kertan viikossa..... 2
 Kertan pari kuukaudessa..... 3
 Muutaman kerran vuodessa..... 4
 1–2 kertaa vuodessa..... 5
 Harvemmin kuin kerran vuodessa..... 6
 En koskaan..... 7

15. Oletko joskus nauttinut jotain alkoholijuomaa?

Alkoholijuomia ovat mm. lassiolut, vahva olut, siideri, long drink -juomat, viinit ja väkevät alkoholijuomat. Älä laske alkoholijuomaksi enintään 2,8 % alkoholia sisältäviä juomia kuten esim. jättisolutta.

- Kyllä, viimeisten 30 päivän aikana 1
 Kyllä, viimeisten 12 kuukauden aikana 2
 Kyllä joskus, mutta en viimeisten 12 kuukauden aikana 3
 En koskaan..... 4 → Siirry kysymykseen 21.

16. Kuinka usein juot alkoholijuomia?

- Päivittäin tai lähes päivittäin..... 1
 4–5 kertaa viikossa..... 2
 2–3 kertaa viikossa..... 3
 Kertan viikossa..... 4
 2–3 kertaa kuukaudessa..... 5
 Noin kerran kuukaudessa..... 6
 Muutaman kerran vuodessa..... 7
 1–2 kertaa vuodessa..... 8
 Harvemmin kuin kerran vuodessa..... 9 → Siirry kysymykseen 20.

17. Kuinka monta annosta alkoholia tavallisesti juot näinä päivinä jolloin käytät alkoholia?

Kaksi ohjeet annosten laskemiseksi löydät sivulta 2.

- 1–2 annosta..... 1
 3–4 annosta..... 2
 5–6 annosta..... 3
 7–9 annosta..... 4
 10–13 annosta..... 5
 14 annosta tai enemmän 6

18. Kuinka usein juot kerralla... jos olet nainen: niin ja annosta tai enemmän?
jos olet mies: kuusi annosta tai enemmän?

Koko ohjeet annosten laskemiseksi löydät sivulta 2.

Vähintään 4 kertaa viikossa 1
2-3 kertaa viikossa 2
Noin kerran viikossa 3
1-3 kertaa kuukaudessa 4
3-10 kertaa vuodessa 5
1-2 kertaa vuodessa 6
Harvemmin tai en koskaan 7

19. Kuinka monta annosta joit sinä päivänä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana, jolloin joit ennen alkoholia (olutta, siideriä, viiniä, väkiviä tai mitä tahansa alkoholijuomaa)?

Koko ohjeet annosten laskemiseksi sivulla 2.

Join annosta 1
En ole juonut alkoholia viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 2

20. Oletko ollut humalassa, ja jos olet, mikä ikäsenä olit ensimmäisen kerran humalassa?

Olin vuoden ikäinen 1
En ole koskaan ollut humalassa 2

Seuraavat kysymykset koskevat erilaisia huumeisiin ja muihin päihteisiin liittyviä asioita.
Pyydämme Sinua ottamaan niihin kantaa.

21. Ovatko huumeet mielestäsi ongelmia:

	Ei lainkaan ongelma	Vähäinen ongelma	Kokotainen ongelma	Suuri ongelma
a) maassamme?	1	2	3	4
b) asuinalueella?	1	2	3	4

22. Kuinka suuri terveydellinen tai muu riski mielestäsi aiheutuu, jos ihmiset tekevät seuraavia asioita?

	Ei lainkaan riskiä	Vähäinen riski	Kokotainen riski	Suuri riski
a) Polttavat yhden tai useampia eskeja savukkeita päivässä	1	2	3	4
b) Juovat itsensä humalaan ainakin kerran viikossa	1	2	3	4
c) Kokeilevat kannabista kerran tai kaksi	1	2	3	4
d) Polttavat kannabista säännöllisesti	1	2	3	4
e) Kokeilevat ekstasia kerran tai kaksi	1	2	3	4
f) Käyttävät ekstasia säännöllisesti	1	2	3	4
g) Kokeilevat amfetaminia kerran tai kaksi	1	2	3	4
h) Käyttävät amfetaminia säännöllisesti	1	2	3	4
i) Kokeilevat heroinia kerran tai kaksi	1	2	3	4
j) Käyttävät heroinia säännöllisesti	1	2	3	4
k) Kokeilevat anabolisia steroideja kerran tai kaksi	1	2	3	4
l) Käyttävät anabolisia steroideja säännöllisesti	1	2	3	4

23. Tulisiiko seuraavista asioista mielestäsi rangaista vai ei?

	Ei rangaistusta	Tulisi rangaista
a) Kannabiksen polttaminen.....	1	2
b) Alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttö.....	1	2
c) Lääkkeiden ostaminen katukaupasta.....	1	2
d) Kannabis-kasvien kasvataminen.....	1	2
e) Huumeiden aineita sisältävien sienien poimiminen.....	1	2
f) Heroinin käyttäminen vierustousoireiden lievittämiseen.....	1	2
g) Kokaiinin lähettäminen postitse.....	1	2

24. Pitäisiikö mielestäsi kannabista voida hankkia laillisesti?

Kyllä, mihin tahansa tarkoitukseen 1

Kyllä, mutta vain lääkekäyttöön 2

Ei mihinkään tarkoitukseen 3 → Siinä kysymykseen 26.

25. Mistä ja millä tavalla kannabista pitäisi voida hankkia?

	Kyllä	Ei
a) Ostamalla mistä tahansa kaupasta tai kioskista.....	1	2
b) Ostamalla erikoismyymälästä tai Aikasta.....	1	2
c) Ostamalla apteekista ilman reseptiä.....	1	2
d) Ostamalla apteekista lääkärin määräämällä reseptillä.....	1	2
e) Ostamalla internetistä.....	1	2
f) Kasvatamalla itse.....	1	2
g) Muuten, miten?.....	1	2

26. Jos huumeiden käyttö ei olisi laitonta, olisiko kiinnostunut kokeilemaan tai käyttämään:

	Kyllä, käyttämään	Kyllä, kokeilemaan	En	En osaa sanoa
a) hasista tai marihuanaa?.....	1	2	3	4
b) ekstaasia?.....	1	2	3	4
c) heroiinia?.....	1	2	3	4

Huumeiden tarjonta ja käyttö

27. Tunnetko henkilökohtaisesti ihmisiä, jotka käyttävät huumeita?

Kyllä 1

En 2

28. Ouko Sinulle tarjottu joko ilmaiseksi tai ostettavaksi jokin huumeainetta?

Kyllä 1

Ei 2 → Siinä kysymykseen 30.

29. Kuinka monta kertaa viimeksi kuluksiden 12 kuukauden aikana Sinulle on tarjottu jotain huumausainetta Suomessa:

	Ei kertaakaan	1-2 kertaa	3-5 kertaa	6-9 kertaa	10 kertaa tai enemmän
a) ilmaiseksi?.....	1	2	3	4	5
b) ostettavaksi?.....	1	2	3	4	5

30. Kuvitellaan, että haluaisit harrastaa seuraavia aineita. Kuinka vaikeaa tai helppoa Sinun olisi saada hankittuksi 24 tunnin sisällä:

	Mahdotonta	Molto vaikeaa	Molto helppoa	Hyvin helppoa	En osaa sanoa
a) kannabista?.....	1	2	3	4	5
b) muuta huumausainetta?	1	2	3	4	5
c) dopingaineita?.....	1	2	3	4	5

31. Oletko jossain kokeillut tai käyttänyt jotain huumausainetta (kuten hasista, marihuanaa, amfetamiinia, heroinia tai muita vastaavia aineita)?

Kyllä 1

En 2 → Siirry sinulle 10 kysymykseen 42.

32. Oletko jossain elämäsi aikana kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita ja jos olet, minkä ikäisenä kokeilit ensimmäisen kerran ja minkä ikäisenä viimeksi käytit:

Laita rasti ruutuun kaksiossa oleviin kohtiin, joissa vastauksesi on "kyllä" ja kirjasta ikä viivalle.

	Kyllä	Ikä ensimmäisellä kerralla	Ikä viime kerralla
a) hasista ("hasari", "luottoa", "lätinää")?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
b) marihuanaa ("kukka", "budaa", "nuohoa", "maria")?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
c) amfetamiinia?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
d) metamfetamiinia?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
e) heroinia?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
f) buprenorfinia (Subutex, Suboxone, Temgesic) muutoin kuin korvaushoidossa?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
g) metakonia muutoin kuin korvaushoidossa?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
h) muita opioideja huumeena (esim. tramadoli, fentanyyli, kodeiini, oksikodoni, morfiini)?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
i) kokaiinia tai crackia?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
j) rekeviiniä?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
k) LSD:tä?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
l) ekstasia?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
m) GHB:tä ("gammus") tai GBL:tä ("lakkaa")?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
n) MDPV:tä, alfa-PVP:tä tai muita synteettisiä kofeiineja?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
o) synteettisiä kannabinoideja ("JWH:tä", "jehovaa")?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
p) mefedronia?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
q) huumeavia sieniä?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
r) muuta ainetta, mitä?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana

33. Oletko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana kokeillut tai käyttänyt jotain huumeainetta?

Kyllä 1
En 2 → Siirry kysymykseen 37.

34. Mitä aineita olet kokeillut tai käyttänyt viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

Laaja rasti nauttii kaikista niistä aineista, joissa vastauksesi on "kyllä".

	Kyllä
a) Hasista ("hasaa", "laatu", "tökää")?	☐
b) Marihuanaa ("tukkaa", "budaa", "ruohoa", "maria")?	☐
c) Amfetamiinia?	☐
d) Metamfetamiinia?	☐
e) Heroiinia?	☐
f) Buprenorfiinia (Subutex, Suboxone, Temgesic) muutoin kuin korvaushoidossa?	☐
g) Metadonia muutoin kuin korvaushoidossa?	☐
h) Muita opioideja huumeena (esim. tramadoli, fentanyyli, kodeiini, oksikodoni, morfiini)?	☐
i) Kokaiinia tai crackia?	☐
j) Releviä?	☐
k) LSD:tä?	☐
l) Ekstasia?	☐
m) GHB:tä ("gammaa") tai GBL:tä ("lakkaa")?	☐
n) MDPV:tä, alpha-PVP:tä tai muita synteettisiä kofeiineja?	☐
o) Synteettisiä kannabinoideja ("JWH:tä", "jehovaa")?	☐
p) Metedronia?	☐
q) Huumeavia sieniä?	☐
r) Muuta ainetta, mitä?	☐

35. Oletko viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana kokeillut tai käyttänyt jotain huumeainetta?

Kyllä 1
En 2 → Siirry kysymykseen 37.

36. Mitä aineita olet kokeillut tai käyttänyt ja kuinka monena päivänä viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana?

Laaja rasti nauttii kaikista niistä aineista, joissa vastauksesi on "kyllä" ja kirjoita päivien määrä viivalle.

	Kyllä	
a) Hasista ("hasaa", "laatu", "tökää")?	☐	→ ____ päivänä
b) Marihuanaa ("tukkaa", "budaa", "ruohoa", "maria")?	☐	→ ____ päivänä
c) Amfetamiinia?	☐	→ ____ päivänä
d) Metamfetamiinia?	☐	→ ____ päivänä
e) Heroiinia?	☐	→ ____ päivänä
f) Buprenorfiinia (Subutex, Suboxone, Temgesic) muutoin kuin korvaushoidossa?	☐	→ ____ päivänä
g) Metadonia muutoin kuin korvaushoidossa?	☐	→ ____ päivänä
h) Muita opioideja huumeena (esim. tramadoli, fentanyyli, kodeiini, oksikodoni, morfiini)?	☐	→ ____ päivänä
i) Kokaiinia tai crackia?	☐	→ ____ päivänä
j) Releviä?	☐	→ ____ päivänä
k) LSD:tä?	☐	→ ____ päivänä

- l) Ekstasia? ☐ → ____ päivänä
 m) GHB:tä ("gammaa") tai GBL:ää ("ludaa")? ☐ → ____ päivänä
 n) MDPV:tä, alfa-PVP:tä tai muita syntetیسisiä katinoneja? ☐ → ____ päivänä
 o) Syntetیسisiä kannabinoideja ("JWH:tä", "Jehovaa")? ☐ → ____ päivänä
 p) Metedronia? ☐ → ____ päivänä
 q) Huumeavia sieniä? ☐ → ____ päivänä
 r) Muuta ainetta, mitä? ☐ → ____ päivänä

37. Onko Sinulla joskus ollut onnista huumeiden käytöstä johtuvia ongelmia seuraavilla elämänskeleillä:

	Kyllä	Ei
a) Ongelmia kotona tai parisuhteessa?	1	2
b) Ongelmia ystävyyssuhteissa tai sosiaalisessa elämässä?	1	2
c) Ongelmia työelämässä tai opiskelussa?	1	2
d) Taloudellisia ongelmia?	1	2
e) Ongelmia poliisin kanssa?	1	2
f) Muita ongelmia, mitä?	1	2

Kannabis

38. Kuinka usein vähintäi kaksikokien 12 kuukauden aikana olet käyttänyt hasista tai marihuanaa?

- Päivittäin 1
 Vähintään kerran viikossa 2
 1-3 kertaa kuukaudessa 3
 3-10 kertaa vuodessa 4
 1-2 kertaa vuodessa 5
 En ole käyttänyt viimeisten 12 kk aikana... 6 → Siirä lisäsymptöseen 42

39. Onko kannabiksen käyttösi:

- enimmäkseen vähekkäyttöö 1
 enimmäkseen lääkekäyttöö 2
 yhtä paljon molempia? 3

40. Mistä olet saanut tai hankkinut käyttämäsi kannabiksen viimeksi kuluksien 12 kuukauden aikana?

- | | Aina tai
useinmikä | Joskus | En
koskaan |
|-------------------------------------|-----------------------|--------|---------------|
| a) Olen ostanut sen | 1 | 2 | 3 |
| b) Joku on tarjonnut minulle | 1 | 2 | 3 |
| c) Olen kasvatellut sen itse | 1 | 2 | 3 |
| d) Olen tuonut sen ulkomailta | 1 | 2 | 3 |
| e) Muualta, mistä? | 1 | 2 | 3 |

41. Kuinka usein nautit käyttämäsi kannabiksen:

- | | Aina tai
useinmikä | Joskus | En
koskaan |
|--|-----------------------|--------|---------------|
| a) polttamalla? | 1 | 2 | 3 |
| b) höyrystämällä sähkösavukkeella tai sähkösavukkeen tapaisella
vaporisaattorilla (esim. "vape pen")? | 1 | 2 | 3 |
| c) höyrystämällä muulla vaporisaattorilla? | 1 | 2 | 3 |
| d) syömällä tai juomalla? | 1 | 2 | 3 |
| e) muulla tavalla, millä? | 1 | 2 | 3 |

KAKKI JATKAVAT TÄSTÄ

42. Tunnetko henkilökohtaisesti ketään kannabiksen kasvattajaa?

Kyllä 1

En 2

43. Oletko itse kasvattanut kannabiita?

En koskaan 1 → Siirry kysymykseen 46.

Kyllä joskus, mutta en viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 2

Kyllä, viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 3

44. Kuinka monta sataa kannabiita olet kasvattanut?

En ole vielä saanut ensimmäistä sataa valmiiksi 1

Yhden sadon 2

2–5 sataa 3

6–10 sataa 4

Yli 10 sataa 5

45. Mikä ikäsiäsi kasvatit kannabiita ensimmäisen kerran?

____ -vuotiaana

Lääkkeet

Lääkkeillä tarkoitetaan ainoastaan reseptillä saatavia lääkkeitä, myös oireissa uni-lääkkeitä, rauhoittavia lääkkeitä tai vahvoja kivulääkkeitä. Lääkkeiden käyttöä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen viitataan esimerkiksi lääkkeen käytön ilman lääkärin määräystä, suurempina annoksina tai eri tarkoituksiin kuin on määrätty.

46. Oletko joskus kokeillut tai käyttänyt lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen?

Kyllä 1

En 2 → Siirry kysymykseen 53.

47. Oletko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana kokeillut tai käyttänyt lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen?

Kyllä 1

En 2 → Siirry kysymykseen 50.

48. Kuinka usein viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana olet käyttänyt lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen?

Päivittäin 1

Vähintään kerran viikossa 2

1–3 kertaa kuukaudessa 3

3–10 kertaa vuodessa 4

1–2 kertaa vuodessa 5

49. Oletko viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana kokeillut tai käyttänyt lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen?

Kyllä 1

En 2

50. Oletko joskus käyttänyt ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen:

Kyllä En

a) rauhoittavia lääkkeitä tai unilääkkeitä (esim. bensodiatsepiineja kuten Diapam, Oxepam, Tenox, Xanax, Temesta, Silinoc, Domicum)? 1 2

b) vahvoja kipua lievittäviä lääkkeitä (esim. Tramadol, Panacod, Oxynorm)? ... 1 2

c) Lyricaa tai muita pregabaliinia? 1 2

d) muita lääkkeitä, mitä? 1 2

51. Oletko käyttänyt edellä mainittuja lääkkeitä:

	Kyllä	En
a) päihtyäksesi?.....	1	2
b) vahvistaksesi muiden päihkeiden vaikutuksia?.....	1	2
c) lääkittääksesi muiden päihkeiden aiheuttamia seurauksia (esim. huono olo, vieroitusoireet, univaikeudet)?.....	1	2
d) hallitaksesi työstä, opiskelusta tms. aiheutuvaa stressiä?.....	1	2
e) kestäväksesi arkea ja parantaaksesi oloasi?.....	1	2
f) parantaaksesi työ- tai opiskelusuorituksesi?.....	1	2
g) helpottaaksesi sosiaalista vuorovaikutusta?.....	1	2
h) hoitaaksesi omaehtoisesti kipua tai muuta vaivaa?.....	1	2
i) hoitaaksesi unettomuutta?.....	1	2
j) tehostaaksesi vaikutusta, koska lääkärin määräämä annos ei tunnu riittävältä?.....	1	2
k) pelkistään kokeillaksesi?.....	1	2
l) muuhun tarkoitukseen, mihin?	1	2

52. Millä tavoin olet saanut tai hankkinut ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen käyttämäsi lääkkeit?

	Kyllä	En
a) Apteekista henkilökohtaisella reseptillä.....	1	2
b) Apteekista väärennetyllä reseptillä.....	1	2
c) Puolisolta, ystävältä tai muulta läheiseltä.....	1	2
d) Ostamalla kaukaupasta.....	1	2
e) Tuomalla ulkomailta.....	1	2
f) Tilamalla internetistä.....	1	2
g) Varastamalla apteekista tai muusta paikasta.....	1	2
h) Muualta, mistä?	1	2

Muut aineet

53. Oletko jostain kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita päihtymisratkaisuissa:

	Kyllä	En
a) limoja, fimmeriä, suolimia tai muita vastaavia aineita?.....	1	2
b) ilokansua?	1	2

Jos vastat sekä a- että b-kohdan EN, siirry kysymykseen 56.

54. Oletko vähintään kolmeiden 30 päivän aikana kokeillut tai käyttänyt päihtymisratkaisuissa:

	Kyllä	En
a) limoja, fimmeriä, suolimia tai muita vastaavia aineita?.....	1	2
b) ilokansua?	1	2

55. Oletko vähintään kolmeiden 12 kuukauden aikana kokeillut tai käyttänyt päihtymisratkaisuissa:

	Kyllä	En
a) limoja, fimmeriä, suolimia tai muita vastaavia aineita?.....	1	2
b) ilokansua?	1	2

Samanaikaisella käytöllä tarkoitetaan kahden tai useamman aineen käyttöä yhdessä tai peräkkäin lyhyen ajan sisällä (esimerkiksi yhden päivän aikana). Kysymyksissä 32 ja 50 on listalla tässä osiossa tarkoitettuja huumeita ja reseptilääkkeitä.

56. Oletko käyttänyt vähintään kahta eri ainetta samanaikaisesti (esimerkiksi alkoholia ja lääkkeitä, huumeita ja alkoholia, kahta eri huumeita tai lääkkeitä)?

En koskaan 1 → Siirry kysymykseen 58.

Kyllä joskus, mutta en viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 2 → Siirry kysymykseen 58.

Kyllä, viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 3

57. Kuinka usein viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana olet käyttänyt:

	Vähintään kerran viikossa	1–3 kertaa kuukau- dessa	3–10 kertaa vuodessa	1–2 kertaa vuodessa	En kertaakaan
a) lääkkeitä samanaikaisesti alkoholin kanssa?	1	2	3	4	5
b) lääkkeitä samanaikaisesti huumeiden kanssa?	1	2	3	4	5
c) hasista tai marihuanaa samanaikaisesti alkoholin kanssa?	1	2	3	4	5
d) muita huumeita samanaikaisesti alkoholin kanssa?	1	2	3	4	5
e) kahta tai useampaa huumeita samanaikaisesti?	1	2	3	4	5
f) lääkkeitä, alkoholia ja huumeita samanaikaisesti?	1	2	3	4	5

58. Mistä syistä olet käyttänyt kahta tai useampaa ainetta samanaikaisesti?

	Kyllä	En
a) Kokeillakseni eri aineiden yhteisvaikutuksia	1	2
b) Parantaakseni fiilistä tai suoritus.....	1	2
c) Lievittääkseni kipua tai lääkitäkseni itseäni muuten	1	2
d) Saadakseni pääni selkeäksi	1	2
e) Muusta syystä, mistä?	1	2

Dopingaineilla tarkoitetaan ihmisessä lisäämiseksi, urheilusuorituksen parantamiseksi ja/tai ulkonäön muuttamiseksi aineita anabolisia steroideja, testosteronia ja näiden johdannaisia, kasvuhormoneja, kasvutekijöitä, beeta2-agonisteja, insuliinihormoneja ja anabioogeeniä.

59. Oletko jostain elämäsi aikana kokeillut tai käyttänyt dopingaineita liikuntasuorituksen, voiman tai ulkonäön parantamiseen?

Kyllä 1

En 2 → Siirry kysymykseen 64.

60. Oletko jostain elämäsi aikana kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita (ei lääkärin Sinulle määräämiä) ja jos olet, minkä ikäisenä aloitit ensimmäisen kerran ja minkä ikäisenä viimeksi käytit?

Laita rasti rastiin kaikissa näissä kysymyksissä, joissa vastauksesi on "kyllä" ja kirjoita ikä viivalle.

	Kyllä	Ikä ensimmäisellä kerralla	Ikä viime kerralla
a) Testosteronia tai testosteronijohdannaisia	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
b) Anabolisia steroideja	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
c) Kasvuhormonia tai kasvutekijöitä	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
d) Klenbuterolia	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
e) Efedriiniä	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana
f) Muuta dopingainetta, mitä?	☐	→ ____-vuotiaana	→ ____-vuotiaana

61. Oletko viimeksi kolmeiden 12 kuukauden aikana kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita (ei lääkärin Sinulle määräämiä)?

	Kyllä	En
a) Testosteronia tai testosteronijohdannaisia	1	2
b) Anabolisia steroideja	1	2
c) Kasvuhormonia tai kasvutekijöitä	1	2
d) Klenbuterolia	1	2
e) Efedriiniä	1	2
f) Muuta dopingainetta, mitä?	1	2

62. Mikä seuraavista tavaa parhaiten dopingaineiden käyttötapasi?

Kertakokeilu 1

Kuuriuonkeista (käytössä taukoja) 2

Jatkuvaa (käytössä ei taukoja) 3

63. Mihin tarkoitukseen ensimmäisesti käytät (tai aiemmin käytit) dopingaineita?

Suorituksen parantamiseen 1

Voiman lisäämiseen 2

Ulkonäön parantamiseen 3

Muuhun, mihin?

..... 4

64. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?

	Täysin samaa mieltä	Jotseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jotseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
a) Huumeita voi käyttää myös sellaisella kohtuullisella tavalla, josta ei aiheudu ongelmia.....	1	2	3	4	5
b) Marihuanan ja hasišin käyttö tulisi olla sallittua.....	1	2	3	4	5
c) Dopingineita voi käyttää myös sellaisella kohtuullisella tavalla, josta ei aiheudu ongelmia.....	1	2	3	4	5
d) Dopingin käyttö pitäisi säätää Suomessa lailla rangaistavaksi.....	1	2	3	4	5

65. Pelkäätkö joutuvasi väkivallan kohteeksi muiden ihmisten huumeiden käytön vuoksi?

- Kyllä 1
 En 2
 Vaikea sanoa 3

66. Kummasta aiheutuu mielestsi yleisimmin ongelmia Suomessa, alkoholista vai huumeista?

- Alkoholista selvästi enemmän 1
 Alkoholista hieman enemmän 2
 Molemmista yhtä paljon 3
 Huumeista hieman enemmän 4
 Huumeista selvästi enemmän 5

67. Miten tärkeitä seuraavat tahot ovat olleet Sinulle huumeita koskevan tiedon saannin kannalta?

	Ei lainkaan tärkeä	Jossain määrin tärkeä	Hyvin tärkeä
a) Sosiaali- ja terveysviranomaiset	1	2	3
b) Poliisi- ja oikeuslaitos	1	2	3
c) Koulujen huumevalistus	1	2	3
d) Järjestöjen huumevalistus.....	1	2	3
e) Lehtiskä, TV, radio	1	2	3
f) Internet.....	1	2	3
g) Ystävät ja tuttavat.....	1	2	3
h) Huumeiden käyttäjät	1	2	3
i) Koti.....	1	2	3
j) Muu, mikä?	1	2	3

68. Mitä mieltä olet nykyisestä terveydentilastasi?

- Erittäin hyvä..... 1
 Melko hyvä 2
 Keskitasainen 3
 Melko huono..... 4
 Erittäin huono 5

69. Oletko lähitunti määrännyt Sinulle sairauden hoitoon seuraavia lääkkeitä:

	Kyllä, viimeisten 12 k:n aikana	Kyllä, mutta ei viimeisten 12 k:n aikana	Ei koskaan
a) unilääkkeitä?	1	2	3
b) vahvoja kipua lievittäviä lääkkeitä (opioideja)?	1	2	3
c) rauhoittavia lääkkeitä?	1	2	3
d) masennuslääkkeitä?	1	2	3
e) stimuloivia lääkkeitä (esim. tarkkaavaisuushäiriön hoitoon)?	1	2	3
f) buprenorfinia (esim. Subutex, Suboxone) tai meladonia korvaushoitoon?	1	2	3

70. Oletko Sinulla ollut terveysongelmia, joiden uskot aiheutaneen:

	Kyllä, viimeisten 12 k:n aikana	Kyllä, mutta ei viimeisten 12 k:n aikana	Ei koskaan	En käytä kysystä ainella
a) alkoholin käytöstäsi?	1	2	3	4
b) huumeiden käytöstäsi?	1	2	3	4
c) rauhoittavien, uni- tai kipulääkkeiden käytöstäsi?	1	2	3	4
d) eri aineiden samanaikaisesta käytöstä?	1	2	3	4
e) dopingaineiden käytöstäsi?	1	2	3	4

71. Oletko ollut heikossa alkoholien, huumeiden tai muiden päihteiden käytön vuoksi?

- En..... 1
 Kyllä, mutta en viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana .. 2
 Kyllä, viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana 3

72. Kuinka monta kertaa viikossa harrastat urheilua tai liikuntaa?

- En harrasta liikuntaa..... 1 → Siinä kysyntä 75.
 Harvemmin kuin kerran viikossa 2
 1-2 kertaa viikossa..... 3
 3-4 kertaa viikossa..... 4
 5-7 kertaa viikossa..... 5
 8 kertaa viikossa tai useammin 6

73. Oletko liikunta Sinulle merkittävästi:

Vaihtoehdot 2-4 tarkoittavat vähintään puoli tuntia kestävää pitämittäistä liikuntaa, jolloin sydämesi nousee sekunti ja hiiloket.

hyötyliikuntaa 1

omaehtoista kuntailua tai urheilua ... 2

käpälää (urheilulisenessillä) 3

ammattimaisista huippu-urheilua? 4

74. Mikä on ensisijainen liikuntatyyppi?

Taustakysymyksiä

75. Oletko nykyisin:

palkansaaja, kokopäivätyössä 1

palkansaaja, osapäivätyössä 2

maatalousyrittäjä tai työssä perheen maatilalla 3

muu yrittäjä 4

työtön tai lomautettu 5

eläkkeellä 6

opiskelija 7

vanhempainlomalla, hoivavapalla 8

hoitat kotia 9

muu vaihtoehto, mikä? 10

76. Oletko ollut työtön yli kaksi kuukauden aikana?

En ole ollut työtön 1

Olen ollut työtön yhteensä _____ kuukautta 2

Oikea Sinulla mielissäsi vielä jotakin tärkeää, jonka haluaisit tunda tässä yhteydessä esille?

KITOKSET VASTAAMISESTA!

**Palauta kyselylomake oheisessa valmiiksi maksetussa
palautuskuoressa Tilastokeskukseen.**

Liite 2

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksessa käytettiin THL:n Päihdetutkimus 2014 -väestötutkimuksen aineistoa. Se poimittiin systemaattisella satunnaisotannalla 15–69-vuotiaasta suomalaisväestöstä. Otokoko oli 7 000 henkilöä, joista 3 485 vastasi kyselyyn (vastausprosentti 50). Aineisto on kuvattu tarkemmin toisaalla (5).

Väärinkäyttö määriteltiin kyselylomakkeessa tarkoittamaan ainoastaan reseptillä saatavia lääkkeitä, muun muassa rauhoittavia lääkkeitä tai unilääkkeitä ja vahvoja kipulääkkeitä (liite 1). Lääkkeiden käytöllä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen viitattiin käyttöön ilman lääkärin määräystä, suurempina annoksina tai eri tarkoituksiin kuin on määrätty. Täten ”lääkkeiden väärinkäyttö” ja ”lääkkeiden ei-lääkinnällinen käyttö” käytetään toistensa synonyymeinä.

Väärinkäytöstä kysyttiin ”Oletko joskus / viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana / viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana kokeillut tai käyttänyt lääkkeitä ei-lääkinnälliseen tarkoitukseen?” Väärinkäyttöä kuvaavaksi muuttujaksi valittiin analyysien mahdollistamiseksi lääkkeiden väärinkäyttö joskus elämän aikana, ja näin vastanneet luokiteltiin lääkkeitä väärinkäyttäneiksi. Vertailuryhmän muodostivat vastaajat, jotka eivät olleet koskaan käyttäneet lääkkeitä väärin.

Väärinkäyttöä kuvattiin lääkkeiden sekä niiden käyttötarkoituksen ja hankintatavan avulla. Sosiodemografista taustaa kuvasivat sukupuoli, ikä, asuinpaikka, siviilisäätö, koulutus ja toimi. Päihteiden käyttöä kuvattiin elinaikaisen huumeiden käytön ja alkoholin riskikäytön avulla (AUDIT-C, riskikäytön raja naisilla vähintään 5 ja miehillä vähintään 6 pistettä).

Tulokset analysoitiin SPSS-ohjelmistolla (IBM, versio 25.0). Tilastollisen merkitsevyyden rajana pidettiin arvoa $p < 0,05$. Analyysien teossa käytettiin analyysipainokerrointa, jonka tarkoituksena oli saada vastaukset vastaamaan koko väestön sukupuoli-, ikä- ja aluejakaumia. Kaikki tuloksissa esitetyt prosenttiosuudet ovat painotettuja ja vastaajien määrät painottamattomia.

Lääkkeiden väärinkäytön eroja sukupuolten välillä testattiin Khiin neliö -testillä ja Fisherin testillä. Sosiodemografisten tekijöiden, alkoholin riskikulutuksen ja huumeidien käytön eroja lääkkeitä väärinkäyttäneiden ja vertailuryhmän välillä analysoitiin logistisilla regressiomalleilla, joiden tulokset on raportoitu kerroinsuhteen (OR) ja sen 95 %:n luottamusvälin avulla.